

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ — ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

—οχιο—

Η Ογδόη Φεβρουαρίου καὶ ἡ πέμπτη Αὐγούστου τοῦ ἐντὸς μικροῦ δύνοντος ἔτους ὑπῆρξαν ἡμέραι λυπηραὶ διὰ τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα. Δύο λαμπρῶν ποιητικῶν ἀστέρων, τῶν ὁποίων τὸ συμπαθὲς καὶ γλυκὺ φῶς, ζωηρὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς αἰείποτε ἔθελξε τὴν ὄρασιν καὶ διέθεσεν εὐαρέστως τὴν καρδίαν, ἠσθάνετο τὴν δύσιν ἡ Ἑλληνικὴ Κοινωνία τοῦ πρώτου ὠνειρεύετο ὅτι θ' ἀκούσῃ ἐπὶ πολὺ ἔτι τὸ ὄραϊον ἔσμα, τοῦ δευτέρου πρὸ πολλοῦ εἶχε γνωρίσει τὸν θάνατον, διότι ἡ μοῖρα κατ' ἀντίθετον ὅλως σύμπτωσιν ἐπέκλωσε τῷ Ὀρφανίδῃ τραγικὸν τέλος. Εἰς τὴν διττὴν τυχὴν συμφορὰν, ὁ κόσμος ἰδίᾳ τῶν γραμμάτων, πᾶσα καρδία ἑλληνικὴ ἔστανετο μιᾶς φωτιβόλου ψυχῆς, τοῦ ἐνθουσιασθεστέρου ψαλτοῦ τῶν εὐκλειῶν πόθων τοῦ ἔθνους, ἡ δ' Ἐπιστήμη μιᾶς ἀληθοῦς προσέτι ἐπιστημονικῆς μορφῆς καὶ ποιητικωτάτης φύσεως.

Ἡ πατρίς ἡμῶν δὲν ἔχει ἀτυχῶς πλέον κύκλον ἐκλεκτῶν καὶ σημαίνοντων ποιητῶν, διὸ καὶ ἡ ἐλαχίστη στέρησις καθίσταται ἐπικαισθητὴ, δυσκαμπλήρωτος. Ἀπεστερήθη τοῦ Ζαλακώστα, περίλυπος ἐθρόνησε παρὰ τὸν νεκρὸν τοῦ Βαλκαωρίτου, ἐνωρὶς ἀπόλωσε τὸν Παπαζήγγουλον, ἐνωρίτατα ἔκλαυσε τὸν Βασιλειάδην, τελευταῖον ἡ δεινὴ συμφορὰ ἐπὶ κρᾶνε ἡ ἔσθυσε τελειῶς τὸ ἔσμα τοῦ Ἀχιλλέως Παράσχου. Ἀγνωστον καὶ ὅλως ἀδῆλον πότε ἀναπληρωθήσονται τὰ μεγάλα ταῦτα κενὰ, πλὴν ἐπὶ πολὺ εἰς μάτην θ' ἀνάζηται τις τὰς γραφίδας ἐκείνας, αἵτινες οὐδέποτε λησμονηθήσονται ἐν τῇ ἀληθεῖ τιμῇ καὶ συνειδήσει πάσης εὐγενοῦς ψυχῆς.

Ἴσως καὶ διὰ τοὺς δύο περιλημένους ποιητὰς ὑπῆρχεν ἀνάγκη ἀναπαύσεως μετὰ τοσοῦτους ἀγῶνας. Ὁ **Γ. Παράσχος** πρὸ πολλοῦ εἶχεν αἰσθανθῆ πλῆρη τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τῇ ζωῇ αὐτοῦ ἀπογοήτευσιν, τελευταῖον δ' ὅτε ἀκαταλόγιστος πολιτικὴ ἐπεσφράγιζε τῆς ἡσυχου αὐτοῦ ζωῆς τὸν παρερχόμενον χρόνον διὰ τοῦ ποταπωτέρου σήματος τῆς ἀχαριστίας. Τίς δὲν ἐνθυμεῖται τὸν γενναφόρον ποιητὴν, ἐν ὑψίστῳ πόνῳ ἀφιγούμενον τὴν ὑπὸ πᾶσαν ἔσψιν πνευματικὴν κατάπτωσιν ἐν τῇ παλαιότητι τυχῆτι τῶν Μουσῶν καιτιδί; Ἡπόρει ἐν τῇ μεγάλῃ γενναϊότητι τῆς ψυχῆς του, αὐτός, τοῦ ὁποίου κατ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ βίου του δὲν ὑπῆρξε παλμὸς ἑλληνικὸς, δίχως νὰ διέλθῃ τοῦ στήθους του, πῶς εὐρίσκονται ἀκόμη ἄνθρωποι, ἐν μέσῳ τῆς κοινωνικῆς ἰλῆος, ὅπου χάνεται πᾶσα ἡλικία, ἐμπνεόμενοι ἐκ τῆς πρὸς ὅ,τι ὄραϊον στοργῆς καὶ ἐγκαρτεροῦντες εἰς τὸν βαρὺν καὶ ἀπογορητε-

τικὸν ἀγῶνα τῆς διανοίας, ὅστις εἶναι ἄλυσις μακρὰ στερήσεων καὶ μόχθων...

Τοῦ Ὀρφανίδου ἡ Μοῦσα, ἡ τοσοῦτους ἐνθουσιάζασα εἶχε σιγήσει τελῶς. Ἡ λύρα του, ἡ τὰς καρδίας ἀπέιρου κόσμου ἐν περιπαθείᾳ ἀρρήτῳ, ἡδονῇ καὶ χάριτι ἠλεκτρίσασα, εἶχε πολλοῦ θραυσθῆ. Ὁ ἀληθῆς ποιητὴς πρὸ πολλοῦ ἦτο ἀναίσθητος, πρὸ πολλοῦ ἦτο νεκρὸς, κύπτων ἀπέναντι τῶν μεγάλων ἀντιδράσεων, ἐν αἷς οὐδαμῶς ἠδύνατο ν' ἀνεύρη τὰ μεγάλα ἐκεῖνα γόητρα τῶν ἡμερῶν τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ ἀκμῆς. Τὸ βαθὺ ἐκεῖνο καὶ πλήρες ἐκφράσεως βλέμμα του, ἀπέμενε ψυχρὸν καὶ ἄχαρι, τοῦ δὲ πυρὸς τοῦ μεγάλου καὶ ἀκκταπονήτου πνεύματος τοῦ ἀνδρός, δὲν ἤσθάνετο πλέον τὴν ἐπίδρασιν ὁ κόσμος.

Ἡ ποίησις καὶ τοῦ Γ. Παράσχου καὶ τοῦ Θ. Ὀρφανίδου πολ-
λάκις μεγαληγορήσασα καὶ ἀναπαραστήσασα πλήρη τὴν εἰκόνα ἐποχῶν
μεγάλων, αἰετοπετέρισε ἐχρωμάτισε τὸ παρελθὸν διὰ τοῦ γοητευτικοῦ αὐ-
τῆς χρωστικῆς, ἡ δὲ ζωντανὴ αὐτῆς ἔκφρασις παρέσχε ζωηρὰ ἀντί-
γραφα τῆς ζωῆς ἐξόχων καὶ ὠραίων καιρῶν. Ἡ ποιητικὴ δόξα τα-
χέως καὶ εὐκόλως ἐπεσκέφθη καὶ τοὺς δύο. Δὲν ἠργάσθησαν, ἐν ἀνα-
γνωρισθῆ ἡ ἀξία αὐτῶν. Ἐὰν ἀπεπειρώμην τὴν στιγμὴν ταύτην εἰς
τὰς ὀλίγας ταύτας σελίδας μικρὰν ἀνάλυσιν ἔργων παλαιῶν ἢ κρίσεων
τῶν ἀειμνήστων ποιητῶν, ἤθελον ἀναγκασθῆ νὰ πληρώσω πολλὰ
φύλλα, χωρὶς τοῦλάχιστον νὰ ἦμαι βέβαιος, ὅτι θὰ παρεῖχον πιστὴν
τὴν εἰκόνα τῶν μεγάλων ἐκεῖνων ποιητῶν. Ἀλλὰ καὶ μήπως εἶναι εὐ-
κολον, ὅσῳ καὶ ἂν παρατρέξῃ τις γεγονότα, ὅσῳ καὶ ἂν λησμονήσῃ ἀ-
ριστουργήματα διαφόρου δυνάμεως καὶ καλλονῆς, δι' ὀλίγων νὰ ἐκφρά-
σῃ τὸ μεγαλεῖον τοσοῦτον ποικίλων πνευμάτων;

Κυρίως αἱ ἐποχαὶ ἐν αἷς ἀνεπτύχθησαν καὶ ἐξεδήλωσαν τὰς πρώτας
ὁμάδας τῶν μεγάλων αἰσθημάτων των οἱ δύο ποιηταί, ἡ ὑπέροχος διάνοις
καὶ ὁ εὐγενέστερος χαρακτήρ ἦσαν ὅπλα ἀπροσμηχρήτου δυνάμεως, ἐμ-
πνέοντα φιλοστόργον εὐπειθειαν καὶ ὄχι δουλικὴν ὑποταγήν. Ὁ λόγος
ἐκέκτητο νεῦρα, γοργότητα, δύναμιν, πεποιθηθῆν ἢ ἐκδήλωσις τοῦ αἰ-
σθηματος ἦτο φυσικὴ, ἀνεπιτήδευτος, πρωτότυπος καὶ πάντοτε προση-
λουμένη εἰς τὴν διάδοσιν καὶ ἀνάπτυξιν ἀληθῶς ἐθνικῶν αἰσθημάτων.
Τότε ἡ ποίησις τοῦ Παράσχου καὶ τοῦ Ὀρφανίδου, τέκνον ἀληθῆς ἐκά-
στης ἐποχῆς, ἐδημιούργει ἀφ' ἐκείτης δυνάμιν πρὸς τὸ δυσχερέστατον
τῶν ἔργων, πρὸς τὴν ἐξύμνησιν τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξης τῆς πατρίδος,
ἣτις εἶναι τὸ ὕψιστον τέμα, πρὸς τ' ὅποιον ἀτενίζει ὁ ἀληθῆς ποιητὴς. Ἐν
μέσῳ καιρῶν δυσσεκόλων, ἐν μέσῳ συμβάντων βαθυτάτης πνευματικῆς
καὶ πολιτικῆς σημασίας, ὑπῆρξαν οὐ μόνον ποιηταί, ἀλλὰ καὶ ἀληθῆ τέ-
κνα τῆς Ἑλλάδος, αἰσθανόμενα ὡς λίαν ἐπιχαρίτως ἔγραφεν ὁ δεῦτερος,
ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸ γοητευτικὸν ἐκεῖνο φάσμα τῆς ἐλευθερίας, τὸ ὅποιον
πάντες βλέπομεν, ἀλλ' ἡ φαντασία ἐκεῖνων παρίστα ἐνσαρκωμένον καὶ
ψηλαφητόν. Πιστοὶ λάτρεις ἀφ' ἑνὸς ἐν τῇ ἀληθῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ἔθνους,
διέπρεψαν ὡς ἄοκνοι ποιηταί ἐν τῇ ἐξυμνήσει τῶν ἐθνικῶν πράξεων,

ὡς μαρτυροῦσι πλεῖστα τῶν λαμπρῶν προϊόντων τῆς ἀληθοῦς αὐτῶν Μούσης, ἐν οἷς ἡ μία εἰκὼν διαδέχεται τὴν ἄλλην, καὶ ὧν ἡ ἀκριβὴς ἔκδοσις, εἶναι ἡ ἀπήχησις τῶν αἰσθημάτων τῆς ποιητικωτάτης καρδίας των. Ἐν τῇ μελέτῃ αὐτῶν ἤντησαν τὰς ἐθνικὰς ὑποθέσεις καὶ πρὸ παντὸς μεγάλως ἐλάτρευται τὴν ἰδέαν, ὅτι διὰ τὴν ἀληθῆ ποιήσιν, ἡ ἱστορία τῆς αἰμακτορῆς ἡμῶν Παλιγγενεσίας περιστάται πάντοτε πολὺ τιμωρῶν. Διὰ τοῦτο οὐ μόνον αἱ πλεῖστα ποιήσεις των ἀποπνέουσιν αὔραν Ἑλληνικὴν, ἀλλὰ καὶ αἱ ὑποθέσεις αὐτῶν μαρτυροῦσι τὴν Ἑλληνικὴν πρωτοτυπίαν. Ἀρκεῖ νὰ ἀναγνώσῃ τις τὰ ἔργα καὶ τῶν δύο ποιητῶν, ἵνα αἰσθανθῇ ἀπ' ὁποῦν βάρους εὐγενῶν ψυχῶν ἀπερρέυσαν, ἵνα διαγνώσῃ ἀπ' ὁποῦν ὕψους ἤρχετο ἡ ἔμπνευσις αὐτῶν. Ἄς μελετῶμεν πάντοτε τὰ ποιήματά των, ἵνα ἐκτυπῶμεν εἰς τοὺς μυχοὺς τῆς καρδίας ἡμῶν τὰ αἰσθηματικὰ ἐκεῖνα, ἅτινα συνεκίνουν τὸν Παράσχον καὶ τὸν Ὀρφανίδην, καὶ μετὰ βαθείας εὐλαθείας τιμῶμεν τοὺς ψάλτας τῶν μεγάλων ἔργων τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ἀναγνωρίζοντες τὴν ἀληθῆ ἔμπνευσίν των, τὴν ἐν ἀπικρομίλλῳ τέχνῃ ὕψους καὶ γραφικῇ χάριτι τοσάκις δηλώσαντες ἡμῖν τοὺς μυχιεπάτους τῆς καρδίας ἀγῶνας.

Ἄς ἐλπίζει τις ὅτι ἡ νεωτέρη γενεὰ δὲν θὰ λησμονήσῃ δύο διαπρεπεῖς ποιητὰς, οὓς μαζὺ ἔθαψεν εἰς ὀλίγιστον διάστημα χρόνου, διότι ἐπὶ πολὺ θ' ἀναμνήνῃ νὰ ἴδῃ ἀναπληρούμενον τὸ ἄσπασμα τοῦ πολυκλαύστου **Παράσχου** καὶ τὴν φωνὴν τοῦ πολυφιλήτου τῆς **Ὀρφανίδου**. Ἐὰν καὶ παρ' ἡμῖν ἔγκριτοι ποιηταὶ ἢ καλλιτέχναι ἐλησμονήθησαν, ἐὰν καὶ παρ' ἡμῖν ἐτάφησαν μεγαλοπρεπεῖς ἐπινοήσεις, ἐλπίζομεν ὅτι δὲν θὰ λησμονηθῶσιν οἱ τελευταῖοι ἴσως οὗτοι τῆς δόξης ἡμῶν ὑμνηταί. Οἱ βίοι καὶ τὰ ὀνόματα δυσκόλως ἀναπληρουμένων ὑπάρξεων, δὲν πρέπει νὰ θάπτωνται ἐνωρὶς, λησμονούμενοι ἢ μικρῶς παρερχόμενοι, ἀλλὰ πάντοτε νὰ ἴναι προσεταί καὶ νέα εἰς πάντας, ὡς ἀπωτάτη εἰλικρινὴς ὑπόμνησις. Ἡ μελέτη τῆς ἐργασίας τῶν ἀποιχομένων θεομαίνει ὄντως τοὺς ἀπομένοντάς καὶ διὰ τοῦ μεγαλοπρεπεῦς αὐτῆς παραδείγματός παρατρύνει τοὺς νεωτέρους.

Εἰς τὰς μελλούσας γενεὰς καὶ ὁ **Γ. Παράσχος** καὶ ὁ **Θ. Ὀρφανίδης** κατέλιπον ἀθάνατα μνημεῖα νοῦς καὶ καρδίας φλογεράς. Εὐτυχῆς ἡ χώρα, ἡ γεννώσα ἀληθεῖς ποιητὰς καὶ ἀληθεῖς χαρρακτῆρας, εὐτυχῆς ἡ κοινωνία, ἡ εὐλαβουμένη τὴν ἀξίαν, εὐτυχεῖς οἱ ἄνδρες οἱ διὰ τῶν ἔργων των τιμῶντες τὴν πατρίδα των—διότι σήμερον τὰ ἔργα τῶν διαπρεπῶν ποιητῶν εἶναι περιουσία ἐθνικὴ—ἀλλ' εὐτυχεστέρα ἡ χώρα, ἡ διατηροῦσα ἀσβεστον τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτῆς τὴν μνήμην πρὸς τὰ δοξάσαντα αὐτὴν τέκνα. Χώρα τιμῶσα τὰ εὐγενῆ αὐτῆς τέκνα, τιμᾷ ἑαυτήν.

Αἱ Μούσαι περιλυποὶ καὶ κητηφεῖς θὰ βρῶνται πάντοτε μετὰ δάκρυα ἀγάπης καὶ τιμῆς τοὺς σεμνοὺς τάφους τῶν ἐπιφανῶν τούτων ψαλτῶν τῆς ἡμετέρας πατρίδος, οἵτινες ἐπὶ μικρὰ ἔτη διαπύρωσιν καὶ μετ' ἀφοσιώσεως ἠγάπησαν αὐτάς. Εἴθε νὰ φύωνται ἕσται ἐπὶ τοῦ εὐγενοῦς τάφου των ἄνθη, ἐπίσης ὠραῖα, ὅσον ὠραία ὑπῆρξεν ἡ εὐγενὴς ψυχὴ καὶ ἡ ποιητικωτάτη καρδιὰ των.

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΑΡΣΕΝΗΣ